

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna programm 2011. aasta Riigikogu valimistel

Hea sõber!

On üks neid hetki, kus peaaegu kõik mõistavad, et senist teed edasi minna ei saa. Ent me ei ole tulnud selleks, et tagasi pöörduda. Me peame leidma edasiliikumiseks uue tee. Eestile tuleb anda uus suund, Eesti arengule uus algus.

Me oleme aastate jooksul palju saavutanud, kuid ka palju loovutanud. Mõned lootused ning eesmärgid on täitunud, mõned loosungid ja lubadused aga osutunud tühisõnaliseks populismiks.

Eesti lugu on viimase 20 aasta jooksul olnud muljetavaldav, kuid seda sageli eelkõige nende jaoks, kes meie tegemisi kõrvalt jälgivad. Paljud Eesti inimesed on pidanud edust, mis sõnades kuulub meile kõigile, kõrvale jääma ja tarbetult kannatama.

Seni on Eesti ehitanud oma arengut odavale tööjõule, näiliselt odavale laenurahale, lihtsakoelisele majandus- ja maksupoliitikale, aga ka tõsiste sotsiaalsete probleemide lahendamise edasilükkamisele.

Meid tabanud kriis näitas sellise arengumudeli jätkusuutmatust. Me ei otsi süüdlaseid, kuid nüüd on meie ülesandeks olla piisavalt targad, et õppida vigadest ja teha juhtunust õiged järeldused.

Eestis on erakondi, kes usuvad, et meie tulevane edu saab ja peab rajanema madalatel maksudel ning odaval tööjõul. Sotsiaaldemokraadid mõistavad sellise lähenemisviisi rumalust ja ohtlikkust. Primitiivsete lahenduste aeg on ümber. Mark Twain on tabavalt öelnud, et igale keerulisele probleemile on lihtne lahendus, kuid see on alati vale. Sotsiaaldemokraadid ei karda otsida rasketele küsimustele sisulisi vastuseid, isegi kui tee nendeni on keerukas ja vaevanõudev. Kui tahame jõukaks saada, siis ei tohi me konkurentsieelisena jääda ülistama vaesust ja Eesti inimeste odavat tööd.

Sotsiaaldemokraadid näevad Eesti uue tulemise võtmeküsimusena inimvara arendamist. Võime olla naabritest väiksemad, võime olla mõnestki vaesemad, kuid me ei ole rumalamad ega vähem võimekad.

Eesti inimesed on tarkust ja haritust alati austanud. On aeg, et sama teeks ka riigivõim. Vaid sellest, et riik mõne lapse sündi heldelt premeerib, ei piisa. Sotsiaaldemokraatlik riik toetab nii lapse sündi kui kasvamist ja õppimist. Mitte üksnes kõrg-, vaid ka alus-, põhi-, kutse- ja gümnaasiumiharidus ning huvitegevus peavad olema kõigile noortele kättesaadavad.

Eesti ei ole nii rikas, et võiksime ainsagi lapse potentsiaalil lasta raisku minna. Eestis on olemas nii vaimne kui materiaalne ressurss iga noore inimese võimete ja annete maksimaalseks väljaarendamiseks.

Mitte ainult sotsiaalteadlased vaid ka tavalised inimesed räägivad viimastel aastatel üha sagedamini sellest, et Eesti poliitiline mõtte on langenud letargiasse. Küsitakse, mida teha, et need, keda me oleme valinud enda nimel otsuseid langetama, vaimsest tardumusest üles raputada.

Sotsiaaldemokraadid on valmis andma Eesti poliitilisele mõttele uue impulsi. Me tahame teha lõpu riigi ülbusele kodanike ja kodanikuühiskonna vastu. Ülbusele, mis ei luba kuulata asjatundjate arvamusi. Parteide tagatubades sündivad ja hämara raha toetatud otsused tuleb tuua avalikkuse ette ning anda otsustusõigus neile, keda otsused otseselt puudutavad. Õigus kaasa rääkida olgu iga päev, mitte üksnes kord nelja aasta tagant.

Hea sõber, kui Sa tahad, et riik aitaks igal lapsel kasvada ja areneda, siis vali sotsiaaldemokraadid. Kui Sa usud, et tark majandus algab targast rahvast, siis vali sotsiaaldemokraadid. Kui leiad, et meil on maailmale nii mõndagi õpetada, kuid endil veel küllaga õppida, siis vali sotsiaaldemokraadid. Meil on terviklik visioon, kuidas anda Eesti arengule uus algus.

Sven Mikser
Sotsiaaldemokraatliku Erakonna esimees

Sisukord

Inimene ja ühiskond	5
Lõimumine	7
Haridus	9
Sotsiaalne kaitse	11
Kultuur	14
Sport	15
Majandus	16
Rahandus	19
Regionaalareng ja kohalik omavalitsus.....	20
Maaelu ja põllumajandus	22
Energeetika.....	24
Keskkond	25
Sisejulgeolek	28
Kaitsepoliitika	29
Välispoliitika.....	30

Inimene ja ühiskond

Tänane olukord

Eestis on kõrgeima võimu kandjaks rahvas ning igaühele on tagatud demokraatlikud vabadused. Paraku on nende põhiseaduse alussätete järgimine muutunud aasta-aastalt formaalsemaks. Võimu koondumine erakondade tipp-poliitikute kätte põhjustab üha suuremat võõrandumist ja rahulolematust valitavate kogude tegevusega. Valitsev poliitiline kultuur alahindab konsensusdemokraatiat. Tavaks on muutunud võimu teostamine enamuse jõupositioonilt. „Teerullipoliitikaga“ kaasneb avalike teenistujate sundparteistamine nii riigi kui ka kohaliku omavalitsuse tasandil. See vähendab täidesaatva võimu kompetentsust ning tõhusust. Asutusekesksus erinevate poliitikavaldkondade koordineerimisel, süvenev bürokratiseerumine ning riigieelarve ja erinevate arengukavade lünklik seostatus muudavad riigivalitsemise jäigaks ja lühinägelikuks. Inimesed on poliitikast võõrdunud. Poliitikuks olemist seostatakse vaid karjäärihuvi, mitte aadete teostamisega.

Visioon

Eesti arengut hoogustab koostööd ja osalusdemokraatiat väärtustav riigivalitsemine. Kaasav riik kindlustab avalikes huvides toimuva ja järjepideva arengu erinevates eluvaldkondades ning toetab ühiskonna terviklikkust. Valijate eelistusi paremini arvestav valimissüsteem tõstab valitute vastutust rahva ees ning suurendab usaldust avaliku võimu vastu. Riigiametnikke valitakse kompetentsuse, mitte erakondlike eelistuste alusel. Olulised poliitilised otsused langetatakse ekspertide, kolmanda sektori organisatsioonide ja poliitiliste jõudude koostöös. Avalike teenuste kättesaadavust ja esindusdemokraatia säilimist rohujuures tasandil toetab maakondliku omavalitsustasandi taastamine piirkondlike probleemide lahendamiseks. Noorte poliitikas osalemise huvi on tõusnud, seda on soodustanud valimisõigusliku ea alandamine kohalike omavalitsuste valimistel ning noorte kohalike esinduskogude seadustamine. Eestist on saanud euroopalikult tasakaalustatud ühiskond, kus on tavaks naiste ja meeste võrdne esindatus kõigis poliitikavaldkondades ning poliitilistes tegevustes.

Meetmed

Tõhusam, läbipaistvam ja ettenägelikum riigivalitsemine

- Tagame üleriigilistele kodanikeühendustele sõnaõiguse Riigikogu komisjonide töös. Suurendame Riigikogu töö demokraatlikkust ja avatust, võtame seadusandlikud otsused vastu avalikule arutelule ja mõjude analüüsile toetudes ning otsuste ettevalmistamisse kodanikuühenduste esindajad ja asjatundjad kaasates.
- Eesti riigi pikemaajalise arengukava põhjalikuks kaalumiseks ja konsensusliku tulevikustrateegia kujundamiseks moodustame Riigikogu tulevikukomisjoni.
- Tagame õiguskindluse. Me ei toeta üleöö toimuvaid muutusi õiguskeskkonnas ja väldime erakondlikku seadusandlusega manipuleerimist.

- Sätestame, et Riigikogus arutusele tulevatele olulisematele seaduseelnõudele lisab esitaja analüüsi selles kavandatavate muutuste sotsiaalsete mõjude kohta, sealhulgas soolise võrdõiguslikkuse vaatekohast.
- Selleks, et valimistulemuste kaalukeeleks saaksid ideed, mitte erakondade rahastajad, kehtestame erakondade valimiskulutuste ülempiiriks 300 000 eurot (ca 4,7 miljonit krooni). Erakonna nimekirjas kandideeriva isiku personaalsed valimiskulud piirame 3 000 euroga (ca 47 000 krooni).
- Regionaalarengu edendamiseks peame oluliseks maakondliku omavalitsustasandi loomist, mille esindusorganiks on otsevalitav maavolikogu ja täitevorganiks maavanem. Maavolikogu moodustamise eesmärgiks on ühe omavalitsuse piire ületavate omavalitsuslike ülesannete parem täitmine ja kvaliteetsete avalike teenuste kättesaadavuse tagamine maakondades.
- Viime sisse noorte-euro põhimõtte, mille kohaselt toetame riigieelarvest kohalikke omavalitsusi noorsootöö korraldamisel vastavalt omavalitsuses elavate noorte arvule ja kaasrahastamisest lähtudes.
- Seadustame küla- ja linnaosasetsidele õiguse rääkida kaasa kohalike omavalitsuste volikogude töös.
- Kehtestame alates 2013. aastast kohalike omavalitsuste volikogude valimistel valimisõiguse alates 16. eluaastast.
- Loomme maakondlikele noortekogudele ja noortevolikogudele õigusliku aluse, seadustades nende valimise igas omavalitsuses, kus on vähemalt 500 noort.
- Kahekordistame Kodanikuühiskonna Sihtkapitali riigieelarvelise rahastamise, suurendades seda 2,31 miljonile eurole ehk ca 36,2 miljonile kroonile aastas.
- Loomme juriidilise aluse, et eestkosteorganisatsioonid ja vabaühendused saaksid kaitsta oma sihtrühmade õiguseid kohtus.
- Riigivalitsemise tõhustamiseks suuname riigiasutusi looma ühiseid teenindusbüroosid ja piirkondlikke kontoreid, mis võimaldavad kodanikel saada ühest kohast erinevaid avalikke teenuseid. Peame oluliseks avaliku ja erasektori koostööd riigivalitsemise tugifunktsioonide standardiseerimisel ja täitmisel.
- Toetame strateegiliste muudatuste kavandamiseks ja elluviimiseks valdkonnaüleste mitmekülgsete töövormide (võrgustikud, töörühmad, projektmeeskonnad jt) juurutamist avalikus teenistuses.
- Lõpetame avaliku teenistuse politiseerimise. Peame ametnike valikul esmatähtsaks nende erialast kompetentsust, mitte poliitilist lojaalsust võimuerakondadele.
- Teeme avalikkusele kättesaadavaks informatsiooni kõigi riigi tasandil toimuvate oluliste otsustusprotsesside kohta. Toetame ajakirjandusvabadust ja ajakirjanike ligipääsu avalikkuse jaoks olulisele informatsioonile.
- Suurendame e-riigi teenuste kättesaadavust veekeerlises vormis.
- Toetame avaliku teenistuse suuremat avatust ja palgasüsteemi läbipaistvust. Ebaõiglasel streigipiirangul tuleb tunnistada kehtetuks.

Sooline võrdõiguslikkus

- Edendame naiste ja meeste võrdõiguslikkust kõigis poliitikavaldkondades ja poliitilistes tegevustes. Seame eesmärgiks, et kõigis esinduskogudes on ühe sugupoole esindajaid vähemalt 40%.
- Selleks, et iga tööandja maksaks oma nais- ja meestöötajatele võrdväärse töö eest võrdset palka, anname Tööinspeksioonile tagasi vastava järelevalveõiguse. Kuna

põhiseaduse kohaselt peavad töötingimused olema riigi kontrolli all, tagame riikliku järelevalve ka töölepingute sisu teiste osade üle.

- Toetame töö- ja pereelu ühildamist, et emadel oleks senisest suurem võimalus tööl käia ja isadel lastega tegeleda.
- Rakendame meetmeid naistevastase vägivalga vähendamiseks.

Lõimumine

Eesti on eesti rahva ajalooline kodumaa, ainus koht maailmas, kus eestlastel kui põlisrahval on eelisõigus ja kohustus luua tingimused oma rahvuse, keele ja kultuuri kestvaks arenguks ning rahvuslikuks julgeolekuks. Omariiklus on vastutus, mis eeldab vastastikust avatust ja võrdväärset koostööd teiste riikide ja rahvastega ning tingimuste loomist vähemuskultuuride säilimiseks ja arenguks.

Tänane olukord

Riiklik integratsioonipoliitika, mis algselt oli rajatud keeleõppele ja kodakondsuse omandamisele, ei ole andnud oodatud tulemusi venekeelse vähemuse lõimumisel Eesti ühiskonda. Eesti on jäänud ühiskonnaks, kus on kaks keeleliselt eraldatud infomaailma, hariduskeskkonda ja tööturgu. Muret tekitab sotsiaalmajanduslike erinevuste püsimine eestlaste ja mitte-eestlaste vahel ning Eesti muukeelse elanikkonna võõrdumine Eesti riigist.

Visioon

Seisame sellise Eesti arengu eest, kus kodanike võrdsuse ning euroopalike väärtuste alusel on erineva etnilise päritoluga inimestel ühine riigiidentiteet. Erineva etnilise päritoluga inimesi koheldakse võrdselt ning nad tunnevad end ühtviisi Eesti kodanikena. Sõltumata rahvusest on inimestel võrdsed võimalused edukaks toimetulekuks, arenguks ja heaoluks ning avalikus elus osalemiseks kõigil võimutasandil. Ühtne, rahumeelne ning turvaline Eesti on võimalik vaid juhul, kui eestikeelse avaliku sfääri kõrval on rahvusvähemustele tagatud oma kultuuri arendamise ja keele säilitamise tingimused .

Meetmed

- Toetame rahvusvähemuste kaasamist demokraatlikesse otsustusprotsessidesse nii kohalike omavalitsuste kui riigi tasandil ning edendame mitte-eestlastest kvalifitseeritud spetsialistide karjäärivõimalusi avalikus teenistuses.
- Toetame riiklikult Eesti kirjanduse ja meediatekstide tõlkimist Eestis elavate vähemusrahvuste keeltesse ning vähemusrahvuste kultuurilise tegevuse ja ajaloo tutvustamist eestikeelses meedias. Toetame Eesti-ainelise venekeelse meediasisu tootmist.
- Toetame rahvusvähemuste kodanikuorganisatsioonide ja seadusekohaste rahvuskultuuriautonoomiate loomist ning tegevust.
- Venekeelse gümnaasiumihariduse osalisel üleviimisel eestikeelsele õppele peame esmatähtsaks tagada õpilastele antavate teadmiste kvaliteet, mitte pelgalt õigusaktide nõuete formaalset täitmist.

- Laiendame venekeelsete koolide õpetajate erialase kvalifikatsiooni täiendamise võimalusi, seostades need eesti keele täiendõppega ning toetame eesti ja vene õpetajate erialast koostööd läbi aineseltside, õpetajavahetuse ning mentorluse.
- Toetame eesti emakeelega pedagoogide tööleasumist vene õppekeelega koolidesse.
- Toetame eesti keele innovaatilise õpetusmudeli väljatöötamist vene õppekeelega koolidele koos kaasaegsete infotehnoloogial põhinevate õppematerjalide väljaandmisega.
- Tagame riigi poolt kehtestatud keelenõuete täitmiseks vajaliku eesti keele õppe tasuta kättesaadavuse.
- Tagame tugiõpetuse eestikeelsetes lasteaedades ja koolides õppivatele muukeelsetele lastele. Suurendame keelekümblusklasside arvu ning tagame nende riigieelarvelise finantseerimise kõrgema koefitsiendi alusel.
- Toetame eestikeelsetes koolides vene keele ja kultuuri süvaõpet valikainena.
- Toetame rahvusvähemuste keele- ja kultuuriõppega pühapäevakoolide tegevust.
- Innustame muukeelsest keskkonnast tulevaid noori omandama eestikeelset kõrgharidust, kasutades laialdasemalt riigi kulul antava studiumi lisa-aasta võimalusi riigikeeleoskuse arendamiseks.
- Anname kodakondsuse Eestis sündinud lastele, kelle kodakondsuseta vanemad elavad siin Euroopa Liidu pikaajalise elaniku staatuses ning kes ei taotle oma lastele mõne teise riigi kodakondsust.
- Seame sihiks, et kõik mittekodanikest põhikooli lõpetajad saaksid kodakondsuse, ühendades põhikooli lõpueksamid kodakondsuse taotlemiseks vajalike keele- ja põhiseaduse tundmise nõuetega.
- Asendame üle 65-aastastele kodakondsust taotlevatele isikutele riigikeele eksami suulise vestlusega ning lubame neil sooritada põhiseaduse ja kodakondsuse eksami soovi korral nende emakeeles.
- Muudame olulisemad Eesti Vabariigi seadused sarnaselt inglise keelega elektrooniliselt tasuta kättesaadavaks ka vene keeles.
- Teeme Eestis müüdavate ravimite ja muu inimeste tervise ja ohutusega seotud info tarbijatele kättesaadavaks ka inglise ja vene keeles.
- Toetame Vene muuseumi ja Eesti rahvusvähemuste teiste kultuurikeskuste väljaarendamist.
- Toetame Peipsi-äärse piirkonna regionaalarengu programmi väljatöötamist ja arendamist eesmärgiga kaitsta ja säilitada vene vanausuliste kultuurilist omapära.
- Taastame rahvus- ja rahvastikuküsimustega tegeleva ministri ametikoha valitsuses koos tema büroo alaliste esindajatega Ida-Virumaal ning haridus- ja teadusministeeriumi rahvusvähemuste hariduse küsimustega tegeleva allüksuse.

Haridus

Tänane olukord

Vaatamata Eesti õpilaste headele tulemustele, mida näitavad rahvusvahelised võrdlusuuringud, ei jätka umbes kolmandik Eesti noortest pärast põhikooli või gümnaasiumi lõpetamist õpinguid. Noorte tööpuudus on üks Euroopa kõrgemaid. Samas ei jõua töötajatele pakutav täiend- ja ümberõpe tihti sihtgruppideni. Eestist on saanud üliõpilaste doonorriik, kus kvaliteetse hariduse kättesaadavust piiravad regionaalsed, sotsiaalmajanduslikud ja keelelised barjäärid. Õpilased ja õpetajad ei ole koolikeskkonnaga rahul. Paljudele noortele jääb huviharidus kättesaamatuks. Kõrgharidusõpe on enam kui pooltele noortest muutunud tasuliseks. Teadlaskonna juurdekasv ülikoolides ei ole piisav, vaid viiendikule õppejõukohtadest on rohkem kui üks kandidaat.

Visioon

Igaühele on tagatud mistahes haridusastmes võimetekohane ligipääs kvaliteetsele haridusele. Hariduskorralduse umbteed on kaotatud, väljalangevus minimaalne ja õpetajate ning õpilaste rahulolu koolikeskkonnaga kõrge. Tänu haridustaseme tõusule on kasvanud ettevõtlikkus, tööhõive ja palgatase, paranenud rahva tervis, suurenenud sallivus ja vähenenud korruptsioon. Eesti kõrgkoolid on rahvusvaheliselt konkurentsivõimelised muutuste eestkõnelejad ühiskonnas ning talentide „väravad“ Eestisse. Teadmistepõhise majanduse arengut toetavad tööandjate ja -võtjate vajadustele vastavad täiend- ja ümberõppevõimalused. Rahvusvahelised ettevõtted toovad arendus- ja koolituskeskused Eestisse. Teadusest on saanud Eesti oluline ekspordiartikkel.

Meetmed

Alus-, põhi-, gümnaasiumi- ja kutseharidus

- Taastame lasteaedade riikliku toetusprogrammi: tagame kõigile soovijatele sõime- ja lasteaiakohad.
- Tagame alushariduse rahastamise riigieelarvest: koolieelse lasteasutuse viimases rühmas käivate laste kulud katab riik, samuti rahastab riik koolide juures toimuvat laste kooliks ettevalmistamist.
- Tõstame koolikohustusliku ea 18 eluaastani.
- Kindlustame riigipoolse tasuta põhi- ja keskhariduse. Senisele täiendavalt rahastatakse riigieelarvest muuhulgas koolilõuna kogumaksumus, töövihikud, kunstiõppe tarbed, koolisõit ning õpilaskodude loomine ja ülalpidamine.
- Rahastame riigieelarvest kõigi põhikooli- ja gümnaasiumiõpilaste ning kutseõppeasutuste õpilaste huviharidust kahe nädalatunni ulatuses ehk 200 euroga (ca 3130 krooni) aastas.
- Kaotame põhikooli ulatuses omavalitsuse kohustuse tasuta teisele omavalitsusele, kui õpilane vahetab kooli ka siis, kui elukohajärgses omavalitsuses on talle õppekoht olemas.

- Põhikoolist massilise väljalangemise peatamiseks alustame kutsekoolide baasil algkooli lõpetanutele kutseõppekallakuga põhihariduse omandamise rühmade loomist - seadustame 4-aastase õppeajaga töökooli.
- Toetame riiklikult abiõpetajate rakendamist põhikoolis. Tagame kõigile 3-aastase kutseõppe lõpetajatele soovi korral võimaluse täiendavaks õppeaastaks eesmärgiga omandada gümnaasiumitasemega võrreldav üldharidus.
- Soodustame igati gümnaasiumiõpilaste võimalusi valida valik- ja vabaaineid kutseõppeasutustest ja vastupidi. Toetame praktikaprogramme, mis võimaldavad noortel kogunud meistrite juhendamisel omandada praktilisi tööoskusi.
- Kehtestame lasteaia, üldhariduskooli, huvikooli (sh spordikooli) ja kutseõppeasutuse õpetajate palgaläbirääkimiste riigipoolseks lähtepunktiks Eesti keskmise palga.
- Tagame omavalitsustele vahendid pikapäevärühmade avamiseks.
- Koolivägivalla vähendamiseks töötame välja üle-eestilise turvalise kooli programmi.
- Algatame koolivaramu programmi, toetamaks kooliraamatukogude komplekteerimist kõigi õppe- ja huvitegevuseks vajalike tarvikutega.

Kõrgharidus, täiend- ja ümberõpe

- Loomme üliõpilastele tingimused õpingute nominaalajaga lõpetamiseks: kindlustame riikliku koolitustellimuse ulatuses, mis tagab kõigile võimekatele noortele tasuta kõrghariduse. Suurendame riiklikku koolitustellimust magistriõppekavadele 20% võrra.
- Kindlustame nominaalajaga edasijõudnud üliõpilased 130-eurose (ca 2000 krooni) õppetoetusega kuus (tudengipalk) ja edukamaid premeerime täiendavalt 65 euroga (ca 1000 krooni) kuus.
- Vabastame tööandja kulutused töötajate tasemeõppele erisoodustusmaksust.
- Taastame õppelaenu hüvitamise kultuuri- ja haridustöötajatele ning avalikele teenistujatele. Loomme õppelaenu hüvitamise süsteemi üliõpilasvanematele.
- Suurendame ühiselamukohtade arvu ja korrastame ühiselamud, millega kindlustame turuhinnast madalama tasuga eluasemetingimused vähemalt 15% üliõpilaskonnast. Toetame koostööl (kõrgkool, kohalik omavalitsus, ettevõtte, üliõpilasorganisatsioonid) põhinevaid üliõpilaselamute projekte.
- Töötame välja Eesti talendipoliitika, et luua nii Eestist kui ka välisriikidest pärit andekatele noortele atraktiivsed tingimused siin hariduse omandamiseks ja töötamiseks. Toetame välisriikides hariduse omandanud eesti päritolu spetsialistide tagasipöördumist Eestisse.
- Kahekordistame doktorandi toetuse.
- Eesmärgiga suurendada täiskasvanuhariduses osalejate ringi, loome tööalase täiendkoolituse kolmepoolse rahastamise süsteemi, kus töötajate täiendkoolituse rahastamises osalevad nii riik, tööandjad kui töötajad.
- Toetame erivajadustega õppurite edasiõppimisvõimalusi ja ligipääsu kõrgharidusele.
- Suurendame riiklikku koolitustellimust õpetajakoolitusele, sh avatud ülikoolis, õpetajate ettevalmistust koos tudengile pakutava õppimisvõimalusega välisülikoolis (vähemalt üks semester) ning ülikoolipoolse mentortoega esimesel kahel tööaastal abi- või nooremõpetajana töötades.
- Kindlustame eelkõige maapiirkondades haridus- ja kultuuriasutustele üldise subsideeritud ligipääsu ülikiirele andmesidele.

- Toetame elektroonilise õpitarkvara ja õppematerjalide väljatöötamist ning kindlustame haridusasutustes E-keskkonna kasutamiseks vajaliku riist- ja tarkvara kättesaadavuse.
- Toetame välisülikoolides erialase enesetäiendamise ja õpetamise kogemuse tava juurutamist kõrgemate akadeemiliste ametikohtade täitmisel.

Sotsiaalne kaitse

Tänane olukord

Sotsiaalpoliitika ülesandeks on tagada kõigile, sealhulgas lastele, eakatele, puuetega inimestele, töötutele ja madalapalgalistele töötajatele inimväärne elu ning arenguvõimalused. Eesti sotsiaalkaitse kulutused ühe elaniku kohta on aga Euroopas ühed madalamad. See ei võimalda sotsiaalpoliitikale seatud ülesandeid täita. Pikemas perspektiivis tingib rahvastiku vananemine vastuolu sotsiaalkaitse rahastamise ja teenuste kättesaadavuse ning ühiskonna ootuste vahel. Juba täna oleme tunnistajaks tervishoiuteenuse üha halvenevale kättesaadavusele. Pikad ravijärjekorrad, kesine teenindus, kallid ravimid ja avaliku tervishoiu asendumine eratervishoiuga jätab paljud inimesed ravivõimalustest ilma. Sotsiaalpoliitika on kahetsusväärselt muutumas „poliitikingituste“ valdkonnaks, kus maksumaksja raha eest manipuleeritakse puudustkannatavate valijatega.

Visioon

Inimkeskse, selgetest põhimõtetest lähtuva, tervise-edendusele suunatud ja kogu ühiskonna arengut toetava sotsiaalpoliitika tulemusena on paranenud laste, eakate, puuetega inimeste ja töötute olukord. Eesti inimeste tervena elatud aastate arv on jõudsalt kasvamas. Maksupoliitika soosib tervislikke eluviise ja tervishoiuteenuste kättesaadavus on paranenud. Sotsiaalsüsteem toetab inimest kogu tema elukaare vältel. Noorte, eakate ja puuetega inimeste kaasatus tööturule on paranenud. Kõikidele peredele on loodud võimalused tervete ja tublide laste kasvatamiseks. Eakatele tagatakse tingimused väarikaks vananemiseks – nii iseseisvaks toimetulekuks kui vajaduse korral kvaliteetse hooldeasutuse teenusena.

Meetmed

Lapsed ja pered

Seame eesmärgiks laste vaesusega võitlemise ja kõigi laste täisväärtuslikku arengut soodustavate tingimuste loomise kodus, lasteasutustes, koolides ja ümbritsevas keskkonnas.

- Kolmekordistame lapsetoetuse. Maksame igale lapsele kuni 19. aastaseks saamiseni 60 eurot (ca 940 krooni) kuus.
- Parandame vaesusriskis perede toimetulekut ja kahekordistame üksikvanema lapse toetuse. Jätkame vanemahüvitise maksmist ja muudame selle õiglasemaks, langetades praegust lage kolmekordselt keskmiselt palgalt kahekordsele. Muudame

vanemahüvitise maksmist paindlikumaks nii, et hüvitist saaks osadeks jagatult välja võtta kuni lapse 8-aastaseks saamiseni.

- Suurendame seitsme- ja enamalapselise pere vanema toetust 168,74 eurolt (ca 2640 krooni) vähemalt alampalgani.
- Maksame täiendavat 30 eurost (ca 470 krooni) lastetoetust neile, kelle vanemad on töötud.
- Taastame ranitsatoetuse.
- Jätkame SDE algatatud riiklikku programmi „Igale lapsele lasteaiakoht“, millega suurendame riiklikke investeeringuid lasteaedadesse.
- Tõstame lasteaiatöötaja palga algkoolitöötaja palga tasemele.
- Säilitame universaalsete lastetoetuste süsteemi ja lihtsustame alternatiivsete lastehoiuvõimaluste kättesaadavust (perehoid, mängutoad jne).
- Tugevdame laste kaitset ning seame eesmärgiks, et iga 1000 lapse kohta oleks üks kvalifitseeritud lastekaitsetöötaja. Toetame lastekaitse võrgustike arengut, et tagada varane ja kiire sekkumine laste õiguste rikkumisse.
- Toetame õiguskantsleri volituste suurendamist ning institutsiooni tugevdamist, et täita lasteombudsmani funktsioone.
- Võtame vastu uue, 21. sajandi vajadustele vastava lastekaitsestrateegia.
- Aitame üksi last kasvatavat vanemat juriidilise abiga juhul, kui teine vanem hoiab kõrvale elatisraha maksmisest. Tugevdame riigi funktsioone maksmisest kõrvale hoidva vanema mõjutamisel ning pikendame riigipoolse elatisabi maksmise perioodi.
- Arvame toimetulekutoetuse määramisel sissetulekute hulgast välja peretoetused. Üliõpilastele toimetulekutoetuse määramisel lähtume tudengi, mitte tema vanemate sissetulekutest.
- Moderniseerime peresuhteid käsitlevat seadusandlust, et tagada kõikide peretüüpide õiguste kaitse.

Eakad

Seame eesmärgiks aktiivse ja väärrika vanaduspõlve. Kõigil eakatel inimestel peab säilima võimalus paindliku ajakavaga võimetekohaseks tööks, huvialadega tegelemiseks ja iseseisvalt kodus elamiseks võimalikult kõrge eani.

- Tagame pensionide tõusu kooskõlas palkade ja hindade kasvuga. Vähemalt alampalka saanutele tagame pensionikindlustustasakaalu arvutamisel ühe täisaasta arvestamise.
- Kehtestame paindliku pensioniea ja anneme vähemalt 60-aastaseks saanutele õiguse viie aasta jooksul otsustada pensionile siirdumise aja üle.
- Suurendame eakatele mõeldud teenuseid, sh koduhooldusteenuse mahtu, et eakad saaksid võimalikult kaua elada oma kodus. Suurendame koduhooldusteenusele tehtavaid investeeringuid krooniliste haigete raviks kodustes tingimustes.
- Kehtestame hooldekodu teenusele riiklikud standardid. Tagame kvaliteetse hooldusravi, peatame hooldusravil viibijate teenuse maksumuse omaosaluse suurendamise ning toome tervishoiuteenuse hooldekodudesse. Loomme riigi, omavalitsuste, ettevõtjate ja eraisikute koostöös süsteemi, mis teeb hooldekodud ja pensionaadid kõigile soovijatele kättesaadavaks.
- Pensionäridele, kes hambaproteesihüvitist ei vaja, hüvitame hambaravi kulusid kuni 255,65 euro (ca 4000 krooni) ulatuses 3-aastase perioodi jooksul.

- Taastame riikliku matusetootuse.

Erivajadustega inimesed

Seame eesmärgiks erivajadustega inimeste elukvaliteedi tõusu, parandades sotsiaalteenuste kättesaadavust. Kaasame erivajadustega inimesed võimetekohasesse tegevusse, sh tööturule, ja toetame kõigiti nende osalemist ühiskondlikus elus.

- Tagame toetused vastavalt vanusegruppide vajadustele ning lühendame rehabilitatsiooniteenuse järjekordi. Tagame kõikidele rehabilitatsiooniplaani saanutele ettenähtud teenused.
- Tagame erivajadustega inimeste õppimis- ja töötamisvõimaluse rahastamise ning toetame täiend- ja ümberõpet, et soodustada puuetega inimeste naasmist tööturule.
- Lihtsustame puude tuvastamise ja kontrolli süsteemi ning tagame, et puude astet ei saaks vähendada enne, kui toimub reaalne toimetulekuvõime taastumine.
- Parandame puudega laste ja noorte õppimisvõimalusi ning maksame neile õppimistoetust. Garanteerime puudega lastele haridus- ja arenguvõimalusi tagavate tugiteenuste olemasolu sõltumata pere elukohast.
- Tagame puuetega inimestele võrdsed võimalused osaleda ühiskondlikus elus, parandades ligipääsetavust seda võimaldavale keskkonnale.
- Parandame sportimisvõimaluste kättesaadavust erivajadustega inimestele.

Tervisekaitse

Seame eesmärgiks, et inimene saaks vähemalt kolme päeva jooksul perearsti juurde, kolme nädalaga eriarsti vastuvõtule ning kolme kuuga operatsioonile.

- Teenuste kättesaadavuse suurendamiseks suuname tervishoidu maksutulude arvel täiendavalt 256 miljonit eurot (ca 4 miljardit krooni) nelja aasta jooksul, muutes selle abil perearstiteenuse kättesaadavaks kõigile inimestele ning suurendades soodusravimite kättesaadavust.
- Muudame tulumaksuseadust nii, et tööandja poolt tehtavaid kulutusi töötajate täiendavaks ravikindlustuseks ja tervise edendamiseks ning spordiga tegelemiseks ei käsitleta maksustamisele kuuluva erisoodustusena.
- Laiendame ravikindlustust transpordihüvitiste maksimisega, et kindlustada abivajaja pääs spetsialisti juurde. Suurendame tervishoiu ja hoolekande rahastamise läbipaistvust ja toetame üleminekut diagnoosipõhistele hindadele.
- Loomme tööõnnetuse- ja kutsehaiguskindlustuse (2,3% palgafondist).
- Võtame vastu patsiendi seaduse, mis korrastab arsti ja patsiendi suhteid parema teavituse kaudu.
- Toetame tervishoiuteenuste ekspordivõimekuse ja eriti tervishoiuturismi arendamist kui lisavõimalust riikliku tervishoiusüsteemi tugevdamiseks ja Eesti elanikele kvaliteetse tervishoiuteenuse tagamiseks.
- Pikendame tasuta hambaravi päevaõppes osalejatele kuni õpiaja lõpuni, kuid mitte kauem kui 26. eluaastani. Taastame hambaravihüvitise kõigile kindlustatutele.
- Vaesusriskis olevatele patsientidele töötame välja täiendava kompensatsioonimehhanismi ravimite ostmiseks.

- Laiendame ja muudame efektiivsemaks HIVi ja AIDSi ennetustöö ning testimise ja tagame HIV- ja AIDS-alase riikliku strateegia elluviimise, kindlustades abivajajad nii ravi kui rehabilitatsiooniteenusega.
- Viime narkomaania ennetus- ja ravivõimalused vastavusse tegelike vajadustega, toetades sealjuures riiklikult noorte narkosõitlaste ravi- ja rehabilitatsioonikeskuste tegevust.
- Lastevanemate, haridusasutuste, lastekaitseorganisatsioonide, meedikute ja politsei koostöös töötame välja riikliku programmi võitluseks koolinoorte seas leviva alkoholismi ja narkomaaniaga.

Kultuur

Tänane olukord

Kümnekonna aasta eest Riigikogus konsensuslikult vastu võetud Eesti riikliku kultuuripoliitika põhiseisukohtade järgimine erinevate valitsusk koalitsioonide poolt tagas kuni viimaste aastateni rahvuskultuurile soodsa toimekeskkonna ning kultuuriasutuste jätkusuutliku tegevuse. Tänu olulistele riiklikele investeeringutele ja laenuressursside kasutamisele paranes silmnähtavalt paljude kultuuriasutuste materiaalne baas. Eesti Kultuurkapitali seadusekohane ning iga-aastastest eelarveväitlusest vaba toimimine tagas kultuurile vajaliku innovaatilisuse ja aitas elus hoida rahvakultuurivõrgustikku. Kuid majanduskriis näitas, et paraku ei teadvusta Eesti valitsus- ja äriühingonnad tõsiasja, et just materiaalse surutise tingimustes vajab rahvas erilist vaimset ja kultuurilist tuge. Kahel viimasel aastal teostatud drastilised eelarvekärped koos etenduse- ja kontserdipiletite ning raamatute käibemaksumäära tõstmisega on kultuurisfääri oluliselt destabiliseerinud ja vähendanud nii kultuuritarbimist kui kultuuriteoste ja -ürituste kättesaadavust vähekindlustatud elanikkonnale. Valusalt on ilmnunud arusaadavate prioriteetide puudumine kultuuriministeeriumi sisulises ning finantsilises tegevuses. Ministeeriumi partokraatlik juhtimisstiil on viinud kunstirahva ja kultuuribürokraatia teravasse vastasseisu.

Visioon

Kultuur on riigi vaimse julgeoleku ning rahvuse kestmise alus. Eestis mõistetakse, et just kultuur tagab edu ja elujõu kogu ühiskonnale, rahvale ja riigile. Kultuurist ja haridusest on saanud eelarvepoliitika prioriteetid. Investeeringud kultuuri ja maksusüsteemi muudatused soodustavad kultuuri tarbimist ning kultuurilise tegevuse sponsoreerimist. Kultuuriministeerium on muutunud ametkonnaks, kes näeb oma olemasolu ainsa põhjendusena rahvuskultuuri toimimiseks, kultuuriväärtuste tarbimiseks ning kunstnikkonna vabaks ja loominguliseks eneseteostuseks maksimaalselt soodsate vaimsete ja majanduslike tingimuste tagamist.

Meetmed

- Võtame kõrgharidusega kultuuritöötajate palgaläbirääkimiste lähtepunktiks Eesti keskmise palga.
- Alandame kultuuriürituste piletite käibemaksu 5%-le.

- Toetame Kultuurkapitali kaudu loovisikute õppimisvõimaluste laiendamist ja väärrika tasu maksmist loometöö eest.
- Loomme kõrgkultuuri õpilasteni viimiseks ning koolinoorsoo esteetilise kasvatuses parendamiseks õpilasosaku, mida saab kasutada kontsertide, teatrietenduste, muuseumide jt koolipoolsete ühiskülastuste toetamiseks.
- Käivitame riikliku koondprogrammi “Eesti mälu” jätkame programmide “Digitaalne kultuuripärand” ja “Eesti keel ja rahvuslik mälu” rakendamist.
- Jätkame “Eesti keele arendamise strateegia” rakendamist ja täiustamist. Toetame Eesti regionaalkeelte kasutamist kohaliku asjaajamise keelena neis omavalitsustes, kus regionaalkeel on püsielanike enamuse emakeeleks ning Lõuna-Eesti keele ja kultuuri ning Setomaa programme. Toetame võru, setu, mulgi, kihnu ja teiste regionaalkeelte arengut.
- Tagame Eesti Rahvusringhäälingu uue hoone valmimise. Jätkame avalik-õigusliku ringhäälingu tehnoloogilist moderniseerimist ja tema arhiivi digitaliseerimist.
- Toetame väärtfilmide näitamist kõikjal üle Eesti.
- Kehtestame rahvakultuuriseaduse. Rahvamaja kui kultuuri tugistruktuur olgu tasuta kohalike seltside koosolekute ja ürituste korraldamiseks ning ligipääsuks IT-vahenditele.
- Laiendame Eesti kultuuriesinduste ja kultuuriatašeede võrgustikku välisriikides.
- Jätkame hõimurahvaste programmi tegevust Vene Föderatsioonis elavate soome-ugri rahvaste hariduslike ja kultuuriliste püüdluste toetamiseks.
- Toetame kommunismiohvrite memoriaali rajamist Tallinnasse.
- Taastame kokkuleppe, et rahvaraamatukogude teavikutega varustamisel jagunevad kulud võrdsetes osades riigi ja kohaliku omavalitsuse vahel ning riik tellib rahvaraamatukogudele kultuuriajakirju.
- Käivitame sihtprogrammi "Eesti lapse raamatuvaramu" eemärgiga süvendada laste raamatuarmastust ja lugemisharjumust.
- Suurendame oluliselt kultuurimälestiste ja muinsuskaitseobjektide säilimiseks ning restaureerimiseks suunatud riiklike rahaeraldise.
- Peame oluliseks kultuuriministeeriumi ning majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi senisest tõhusamat koostööd loomemajanduse edendamisel, kõrgkoolide ühistegevust loomeerialade sidumisel ettevõtlusõppega ning EASi loomemajanduse meetmete kohandamist loomemajandussektori vajadustele.

Sport

Tänane olukord

Avalikkuse tähelepanu keskmes püsiv tippспорт on Eestis heal järjel. Sel sajandil on järjepidevalt kasvanud tervisespordiga tegelevate inimeste arv, mis parandab märgatavalt ka rahva tervise olukorda. Kahjuks pärsib riigi maksupoliitika ettevõtete panustamist sporti, karistades töötajate sportimist toetavaid ettevõtteid erisoodustusmaksuga. Rahul võib olla investeringutega spordirajatiste ehitamise, kuid jätkuvalt on probleemiks spordivaldkonna süsteemitu juhtimine. Killustunud spordipoliitika rakendamine piirab paljude inimeste juurdepääsu sportimisvõimalustele, ei väärtusta piisavalt treenerite tööd ning langetab noortesporti valdkonnas treeningtöö taset.

Visioon

Riigi ja kohalike omavalitsuste koostöös on tagatud kõigile soovijatele sõltumata inimeste majanduslikest võimalustest ja elukohast juurdepääs sportimisvõimalustele. Riik kindlustab sportimise ja liikumisharrastusega tegelevatele noortele tervise pideva järelevalve ja asjakohase nõustamise. Treeneritöö on väärtustatud ja väärikalt tasustatud ning treeneritele loodud piisavad võimalused erialaseks enesetäiendamiseks. Maksupoliitika soosib ettevõtja panustamist töötajate liikumisharrastuse toetamiseks.

Meetmed

- Vabastame erisoodustusmaksust ettevõtjate kulutused töötajate spordiharrastustele.
- Muudame Eesti Spordi Nõukogu toimivaks institutsiooniks ja riikliku spordipoliitika kavandajaks.
- Jätkame ujumisõpetuse rahastamist eesmärgiga, et kõik 10-aastased terved lapsed oskaksid ujuda.
- Tagame riigieelarvelised toetused spordimeditsiini arenguks ja noorsportlaste regulaarseks terviseuuringuteks ning koolides regulaarse tervise- ja kehalise võimekuse kontrolli.
- Toetame piirkondlike spordikoolide ja -keskuste loomist.
- Kompenseerime spordirajatiste külastamiskulud abi vajavatele sihtgruppidele.
- Seame eesmärgiks viia IV ja V kutseastmega treenerite töö tasustamine vastavusse vanemõpetaja või õpetaja-metoodiku omaga.
- Laiendame rahvusvahelist koostööd spordiringkondade erialaste teadmiste parandamiseks ja kontaktide tõhustamiseks, seame eesmärgiks tuua Eestisse rohkem rahvusvahelisi spordikonverentse, tiitlivõistlusi ja suurüritusi.
- Toetame liikumisharrastuseks sobivate kergliiklusteede, loodusradade, valgustatud suusaradade ulatuslikku rajamist, kaasates selleks ka majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi ning keskkonnaministeeriumi vahendeid.

Majandus

Tänane olukord

Eesti majandus on väljumas kriisist, mis oli EL liikmesriikide hulgas üks sügavamaid. Majandusüksleid võimendanud poliitika tagajärjed on vastuolulised: eurotsooniga liitumise taustal oleme üks suurema töötusega riike Euroopas. Kõrge tööpuudus tingib töövõimeliste inimeste lahkumise Eestist ja pärsib siseturu nõudluse kasvu.

Ettevõtluse toetusmeetmete hulk on suur, kuid killustatuse ja ebapiisava seostatuse tõttu on kohati suur ka nende tühimõju. Meie ammenduv hinnaeelis ei ole enam piisav rahvusvahelistel turgudel konkureerimiseks, rääkimata arenenud riikide elatustasemele jõudmisest. Tänane maksusüsteem ei soosi töötajate tehtavaid investeeringuid töötajate haridusse ega tervisesse, takistades ettevõtjate liikumist kõrgemat lisandväärtust andvate tegevuste poole. Kasutamata on võimalused loome- ja teenusmajanduse edendamiseks,

geograafilisest asukohast tulenev potentsiaal turismi, transiidi ja ekspordi valdkonnas ning diplomaatilised hoovad Eesti majandusarengu toetamiseks.

Visioon

Eesti majandus on edukalt sisenenud innovatsioonipõhisesse arengufaasi, majanduspoliitika on proaktiivne ja lõimunud teiste poliitikavaldkondadega. Avaliku ja erasektori koostöös elluviidava teadlikult fokuseeritud majanduspoliitika tulemusena on elavnenud eksport ning lisandunud uusi töökohti kõrget lisandväärtust loovates valdkondades. Töösuhe tugineb töövõtja ja tööandja partnerlusele: töötajate esindajad on ettevõtetes kaasatud otsuste tegemisse, võimaldades olla ettevõtjatel edukad ning töötajatel saada tööpanuse eest väärilist tasu. Normiks on saanud võrdne kohtlemine tööturul: võrdse töö eest saab võrdset palka.

Meetmed

Töö ja tööhõive

- Toetame õiglase palgapoliitika juurutamist Eestis. Õiglase palgapoliitika põhimõtete järgi (Euroopa Sotsiaalharta art 4) peab enamus Eesti töötajatest (90%) saama palka vähemalt 60% Eesti keskmisest palgast. Alampalk ei tohi jääda alla 45% keskmisest palgast, et vältida suurenevaid palgalõhesid. Töösuhete reguleerimine peab lisaks seadustele põhinema ka kollektiivlepingutel.
- Võimaldame töötutele lühiaegset osalise töötushüvitise ja töötasu saamist.
- Parandame töötute toimetulekut, laiendades töötuskindlustuse hüvitise maksmist ka neile töötajatele, kes lõpetasid töösuhete poolte kokkuleppel. Suurendame makstava hüvitise suurust 70%ni inimese varasemast töötasust esimesel kuuel kuul ning 50%ni järgneval kuuel kuul. Tõstame töötute riikliku abiraha vähemalt poole alampalgani.
- Algatame noorte tööpuuduse vähendamiseks Esimese Töökoha programmi ja seame sihiks, et ükski õpingud katkestanud noor ei jääks tööturukoolituseta.
- Seome ettevõtlustoetused uute töökohtade loomisega.
- Viime hiljemalt 2012. aastaks üleriigilise alampalga 320 euronit (ca 5007 krooni) kuus. Kaasates ametiühingute ja tööandjate keskliidud, kehtestame 2013. aastaks kõrgharidust nõudvatel töödel üleriigiliseks alampalgaks 640 eurot (ca 10 014 krooni) kuus ning oskustöölise üleriigiliseks alampalgaks 510 eurot (ca 7980 krooni) kuus.
- Sõlmime riigitöötajate ametiühinguga palgaleppe põhimõttel, et töötaja põhitasu oleks vähemalt 80% saadavast töötasust.
- Laiendame lastevanemate, õppurite, pensionäride ja puuetega inimeste võimalusi töötada osalise ning paindliku tööajaga.
- Toetame tööandjaid, kes võtavad tööle vähese konkurentsivõimega inimesi. Noorte ja pikaajaliste töötute töölevõtmisel vähendab riik ajutiselt nende eest makstava sotsiaalmaksu määra. Suurendame riigipoolset toetust ettevõtjatele, kes loovad töökohti ning -võimalusi madala või puuduliku konkurentsivõimega inimestele.
- Suurendame vanemaealiste inimeste aktiivsust tööturul, kaasates neid täiendõppesse, võimaldades neile tööturuteenuseid ning vajadusel toetades nende taastusravi. Tagame kiire ja tõhusa töövaidluste lahendamise korra, sealhulgas

tagame vajadusel töötutele riigipoolse juriidilise abi. Tõhustame tööseaduste, tööohutuse- ja töökeskkonnaalast järelevalvet.

- Koostöös ametiühingute ja tööandjatega muudame töölepingu seadust ja tõstame töötajate turvalisust töösuhte lõpetamisel.

Ettevõtlus

- Vabastame töötajate haridusse ja tervise edendamisse tehtavad investeeringud erisoodustusmaksust, toetades ettevõtete liikumist kõrgemat lisandväärtust loovate tegevuste poole. Toetame rahvusvaheliste ettevõtete arendus- ja koolituskeskuste loomist Eestisse.
- Parandame Eesti ettevõtete ligipääsu kapitaliturgudele. Töötame koostöös ettevõtjate ja riskikapitali investoritega välja meetmed kõrge potentsiaaliga *start-up* ettevõtete toetamiseks ja välisturgudele sisenemiseks. Loome stardilaenu meetme kõrge arengu- ja ekspordipotentsiaaliga ettevõtete käivitamiseks.
- Rakendame Eesti välisesindused ekspordi toetamiseks välisturgudel. Korrastame välisesinduste võrku, et see vastaks Eesti vajadustele, parandades diplomaatide ettevalmistust ning vajadusel suurendades majandusdiplomaatide ja ekspertide arvu.
- Toetame vedurettevõtteid, millest sõltub teiste ettevõtete käekäik ja suuname täiendavaid vahendeid ettevõtluse edendamiseks madala sotsiaal-majandusliku arenguga regioonides.
- Toetame investeeringuid hoonete energiatõhususse ja soojamajanduse kaasajastamise. Eelistame seejuures taastuval ja kohalikul energial põhinevaid tootmiseseadmeid kasutavaid soojatootjaid ning elektri ja soojuse koostootjaid väikeasulates ja -linnades.
- Peame oluliseks kultuuriministeeriumi ning majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi senisest tõhusamat koostööd loomemajanduse edendamisel, kõrgkoolide ühistegevust loomeerialade sidumisel ettevõtlusõppega ning EASi loomemajanduse meetmete kohandamist loomemajandussektori vajadustele.
- Toetame füüsilisest isikust ettevõtjate maksustamisel üleminekut tegevusloamaksule ja vähendame nende maksukoormust haigestumise korral.

Majanduskeskkond

- Toetame kõrgtehnoloogilise taristu arendamist Eestis, kindlustades alustavatele ettevõtetele üldise subsideeritud ligipääsu ülikiirele andmesidele.
- Loome riigi, omavalitsusüksuste ja ettevõtjatega koostöös paremad tingimused otseinvesteeringute toomiseks Eestisse, pakkudes tuge nii kaasfinantseerimise, töötajate ettevalmistuse kui ka maakasutuse küsimustes.
- Jätkame riiklikke investeeringuid infrastruktuuri (Tallinna-Tartu-Luhamaa neljarealine maantee, lennuühendus oluliste finantskeskustega jt), kasutades selleks struktuurifondide ja riigieelarve vahendeid ning lubades riigieelarve defitsiiti.
- Loome paremad tingimused era- ja avaliku sektori koostööks infrastruktuuriobjektide rajamisel, täiendades õigusakte vajalike regulatsioonidega.
- Aitame kaasa talentidele atraktiivse elukeskkonna loomisele Eestis. Vähendame piiranguid haritud ning kõrgepalgaliste töötajate tööturismile ja –rändele ning loome inglisekeelsetele peredele ladusa igapäevaelu võimalused. Toetame talendiagentuuri

loomist, mis pakub tuge värbamisel ning kannab hoolt Eesti kui talentide sihtriigi tutvustamise ja mainekujunduse eest.

- Muudame Euroopa Liidu tõukefondide kasutamise ettevõtjale lihtsamaks ja läbipaistvamaks, suurendades jaotusotsuste fokuseeritust ning majanduslikku otstarbekust.
- Tõhustame konstruktiivset survet piiriületuse hõlbustamiseks Euroopa Liidu ja Venemaa vahel.

Transport ja logistika

- Jätkame investeeringuid Tallinna-Tartu-Luhamaa neljarealise maantee rajamisse.
- Reisilogistika tõhustamiseks rajame reisiterminalid Ülemistele ja Tartusse, sidudes nii Eesti-sisesed, regionaalsed kui ka rahvusvahelised ühistranspordiliinid.
- Muudame ühistranspordi atraktiivseks, ökonoomseks ja elanikekeskseks, koondades logistikajuhtimise ühtsetesse keskustesse.
- Taastame investeeringud kohalikesse teedesse.
- Garanteerime saarte elanikele maanteepikenduse põhimõttest lähtuvad praamipiletite hinnad. Saavutame üksmeele mandri ja saarte vaheliste tulevaste püsiühenduste osas.
- Tagame aastaringse reisi- ja kaubaveo Eesti sadamate kaudu, suurendades oluliselt jäälohkumise võimekust. Toetame väikesadamate hüdrograafilisi moodsustöid ja navigatsioonimärgistuse paigaldamist.
- Riigi ja Euroopa Liidu vahendeid kasutades arendame välja kaasaegsed Eesti- sisesed ja transiitsuundade raudteeühendused.

Rahandus

Tänane olukord

Eesti maksukoormus ulatub viimastel aastatel 3035% SKP-st ja riigieelarve kulupool üle 40% SKPst, mis näitab riigi tulude puudujääki ning eelarvepoliitika mittekestlikku olukorda. Maksukoormus jaguneb täna ebamõistlikult ja ebaõiglaselt. Tööjõu- ja tarbimismaksud võimenduvad koostoides ning seetõttu kannavad suhteliselt kõige kõrgemat maksukoormust 320–960 eurot (ca 5000–15000 krooni) kuus teenivad inimesed. Teiste Euroopa riikidega võrreldes on Eestis tarbimist maksustatud üle keskmise ning väga vähe on maksustatud kapitali omamine. Jäigalt iga-aastast riigieelarve tasakaalu ja ühetaolist maksupoliitikat taotlev rahanduspoliitika võimendab headel aegadel majanduse ülekuumenemist ning rasketel aegadel majanduslangust ega võimalda fokuseeritud lähenemist majandusarengu suunamisel.

Visioon

Kaasaegne maksusüsteem tagab kvaliteetsete avalike teenuste osutamise, võimaldab tasandada majandustsüklite mõju, toetab fokuseeritud majandus- ja regionaalarengut ning vähendab sotsiaalset kihistumist. Riigi tulude ja kulude tasakaalu hinnatakse 4–5-aastase perioodi järel. Pikemaajaline eelarve planeerimine arengukavadele vastava riikliku eelarvestrateegia koostamise abil võimaldab Euroopa rahaliidu nõuete raamides eelarve üle-

ja puudujääki iga-aastases arvestuses. Majanduse kuumenemisel peab eelarve olema ülejäägis, majanduse jahtumisel võib eelarve olla puudujäägis.

Meetmed

Maksud

- Alandame toiduainete, ravimite ja kultuuriürituste piletite käibemaksumäära 5%le, vähendades nii toiduainete, ravimite ja kultuuriürituste piletite hindu.
- Toetame progresseeruvat tulumaksu, et täiendavalt rahastada perede toimetulekut, haridust ja tervishoidu. Maksustame 1000 eurot (ca 15 647 krooni) kuus ületava tuluosa 26%lise tulumaksumääraga. Majanduskasvu ajal suurendab progresseeruv tulumaks üldist maksukoormust ja pidurdab majanduse ülekuumenemist, majanduslanguse ajal aga alandab üldist maksukoormust, elavdades seeläbi majandust.
- Kehtestame juriidiliste isikute tuludele madala määraga (10%) maksu ja vabastame erisoodustusmaksust töötajate haridusse ja tervise edendamisse tehtavad kulud. Täiendava maksutuluga abil toetame regionaalset ettevõtlust, ekspordivaid ettevõtteid ja tehnoloogiainvesteeringuid.
- Alandame inimeste õiguskaitse kättesaadavuse ning eluliselt oluliste toimingutega seotud riigilõivude määrasid. Riigilõivude määramisel lähtume eelkõige lõivude kulupõhisuse põhimõttest.
- Keskkonna saastamise ja luksustarbimise piiramiseks kehtestame automaksu esmarestreerimise põhise luksusmaksuna. Sellega soodustame keskkonnasäästlikumate autode soetamist ja piirame autostumist. Sõiduauto registreerimismaks jääb sõltuvalt auto omadustest vahemikku 0-4500 eurot (ca 0-70000 krooni).
- Toetame füüsilisest isikust ettevõtjate maksustamisel üleminekut tegevusloamaksule ja vähendame nende maksukoormust haigestumise korral.
- Kuni teise omavalitsustasandi loomiseni taastame kohalike omavalitsuste tulubaasi 2008. aasta tasemel. Selleks suurendame füüsilise isiku tulumaksust omavalitsusele laekuvat osa 11,4%lt 11,93%ni, suurendame tasandusfondi mahtu 91,4 miljoni euronni (ca 1,43 miljard krooni), eraldame kohalike teede korrashoiuks 15% kütuseaktsiisist laekuvatest summadest ning kindlustame vahendid kohalike omavalitsuste haridus-, kultuuri- ja spordiinvesteeringuteks.
- Suurendame regionaalpoliitilisi erisusi riigi ja Euroopa Liidu sihtotstarbeliste vahendite kasutamisel.
- Riigile tuluallika ja majandusjulgeoleku komponendina säilitame riigi osaluse strateegilistes infrastruktuuriettevõtetes.

Regionaalareng ja kohalik omavalitsus

Tänane olukord

Ligi pooled Eesti omavalitsused on ääremaalised. Seal elab ligikaudu 140 000 inimest ja need hõlmavad üle poole Eesti pindalast. Ääremaid iseloomustab kvaliteetsete avalike teenuste piiratud kättesaadavus, tööjõu ka loodus- ja ajaloolis-kultuuriliste ressursside (elukeskkonna)

alarakendus, nõrk ettevõtlikkus, oluliselt suuremad tööpuuduse, heitumuse ja püsiva töövõime näitajad ning haridus-kultuuriline mahajäämus. Eesti regionaalpoliitika on otsustamise ja vastutuse tasandil tugevalt riigikeskne ja paljudele valdadele ning linnadele antud funktsioonide edukas täitmine eeldab omavalitsusüksuste piirideülest koostööd. Haldusterritoriaalne riigireform on olnud poliitiliste väitluste teemaks enam kui kümme aastat, kuid reaalsete kokkulepeteni ei ole jõutud.

Visioon

Kõikjal Eestis on inimestele kättesaadavad nüüdistasemel avalikud teenused ja loodud võrdsed võimalused inimväärseks eluks ning eneseteostuseks.

Meetmed

- Kuni riigireformi teostamiseni taastame kohalike omavalitsuste tulubaasi 2008. aasta tasemel. Selleks suurendame füüsilise isiku tulumaksust omavalitsusele laekuvat osa 11,4%lt 11,93%ni, suurendame tasandusfondi mahtu 91,4 miljoni euroni (ca 1,43 miljard krooni), eraldame kohalike teede korrashoiuks 15% kütuseaktsiisist laekuvatest summadest ning kindlustame vahendid kohalike omavalitsuste haridus-, kultuuri- ja spordiinvesteeringuteks.

Loome maakondliku omavalitsustasandi

Pikemas perspektiivis peame oluliseks maakondliku omavalitsustasandi loomist, mille esindusorganiks on maavolikogu ja täitevorganiks maavanem. Maavolikogu moodustamise eesmärk on paremini täita ühe omavalitsuse piire ületavaid omavalitsuslikke ülesandeid ja tagada kvaliteetsete avalike teenuste kättesaadavus (koolivõrk, jäätmemajandus, transport, tervishoid) maakonnatasandil. Maavolikogu juhendab oma tegevuses maakonna vajadustest ja arengueeldustest, et tagada maakonna kui terviku tasakaalustatud areng. Maavolikogu otsustab kõigi maakondlike omavalitsuslike ülesannete üle, mille loetelu sätestatakse seadusega. Maavolikogu valitakse otsestest valimistel, mis kindlustab kõigi maakonna omavalitsusüksuste esindatuse maavolikogus.

Maavolikogu täitevorganiks on maavolikogu valitud maavanem ja tema juhitud kantselei. Maavanem võib korraldada vastavalt kokkuleppele ja seadusele ka teatud riiklike ülesannete täitmist riigipoolse finantseeringu olemasolu korral. Maavolikogu ülesannete täitmiseks on vajalik, et regionaaltasandi ja kohalike omavalitsusüksuste tulubaas (moodustub maavalitsuste eelarvevahenditest, täiendavatest eraldistest füüsilise isiku tulumaksust ning muudest allikatest) tagaks nende eelarvelise iseseisvuse.

Me ei pea valdade sundliitmist lahenduseks. Samuti ei toeta me tänaste maakondade valdadeks muutmist ega omavalitsustest osavaldade moodustamist, kuna see vähendab kogukonna võimalust ise otsustada ja politiseerib põhjendamatult osavalla juhid.

Muudame maakonna sisuliseks omavalitsustasandiks, koondades sinna valdade ja linnade piire ületavad funktsioonid, mille täitmine tänapäeval omavalitsusüksustel käib üle jõu, ning riigi avalike teenuste osutamise, mis on inimesest põhjendamatult kaugemale jäänud. Tänapäeval

omavalitsusüksuste täita jäävad endiselt omavalitsussisesed valla ja linna tasandi funktsioonid.

Riigireformi täpsemasse kavandamisse kaasame Linnade Liidu ja Maaomavalitsuste Liidu esindajad ning teiste huvigruppide esindajad.

Maaelu ja põllumajandus

Tänane olukord

Eesti on regionaalsete erisuste suuruse poolest eelviimasel kohal Euroopas, mis tähendab, et Eesti maaelanike sissetulekute vahe võrreldes riigi peamistes kasvukeskustes elavate inimestega, on liialt suur. Primaarsektoris (põllumajandus, kalandus, jahindus) hõivatute arv on pidevalt vähenenud. Tasuvate töökohtade puudumise ja sellega paratamatult kaasneva ääremaastumise tulemusena lahkuvad paljud inimesed maalt. Nii jääb suur osa rahvuslikust rikkusest kasutamata ning maainimeste elukvaliteet ei parane.

Põllumajandusettevõtlike konkurentsivõimet ja hakkamasaamist ühisel turul mõjutavad oluliselt väiksemad põllumajandustoetused võrreldes vanade Euroopa Liidu riikidega. Piisavalt ei ole arenenud ega ka seadusandlikult toetatud tootjate valdkondlik ühistegevus. Samuti pole tekkinud vajalikku piirkondlikku sünergiat majandustegevuse arendamisel. Selline olukord takistab paljude talude ja väikeettevõtete arengut. Euroopa Liidu maaelu arengumeetmete tulemusena on hoogustunud külakogukonna ja selle identiteedi areng, millest aga ei piisa inimeste sidumiseks maaeluga, kui sellega kaasneb töökohtade puudus, kesine infrastruktuur ning kehv ühendus tõmbekeskustega.

Visioon

Kogu Eestis on hea elada. Elukeskkonna mitmekesisus ja kasvanud mobiilsus annab inimestele vabaduse valida meelepärane elu- ja töökoht ning elustiil. Läbimõeldud maaelu- ja põllumajanduspoliitika ning loodusrikkuste otstarbeka ja keskkonnateadliku kasutamise tulemusena on elavdunud maaettevõtlus ning oluliselt kasvanud maainimeste sissetulekud. Eesti põllumajandus on ühisel Euroopa majandusruumis konkurentsivõimeline ning suudab tervisliku kodumaise toiduga varustada nii oma rahvast kui olla edukas välisurgudel. Riik toetab maal elavate inimeste kogukondlikke traditsioone ja eestlaslikku elulaadi, samuti talude arengut, sest iga kodu on oluline.

Meetmed

Maaelu areng

- Toetame maksupoliitiliste erisuste ja Euroopa tõukefondide meetmete eelistuste kaudu maapiirkondadesse töökohti loovate ettevõtjate investeringuid. Eelistame ettevõtjate koostööle suunatud projekte.
- Peame tähtsaks maainimesi ja maapiirkondade arengut puudutavate projektide ja küsimuste puhul aktiivsemat kaasamispoliitikat. Peame õigeks, et järjest rohkem tegevusi suunataks läbi LEADER-laadse (omavalitsus, ettevõtjad, kohalik omavalitsus üheskoos) otsustusprotsessi.

- Laiendame olemasolevat maainfrastruktuuri toetusprogrammi, et aidata kaasa puhta vee ja kanalisatsiooni ning interneti kättesaadavusele, samuti kohalike teede (sealhulgas tolmuwabaks muutmine) ning elektri- ja sidevõrkude rajamisele.
- Euroopa maaelu tõukefondide kaasabil likvideerime tarbetud vanad põllumajandushooned ja varemed.
- Toetame jätkuvalt külakogukonna arengule, identiteedi tugevdamisele ja omaalgatusele suunatud tegevusi.
- Peame oluliseks Euroopa maaelu tõukefondi kaasabil traditsiooniliste põllumajandusmaastike (pärandkooslused, puisniidud, kiviaiad) säilitamist ja taastamist.
- Loomme seadusandlikud võimalused Natura aladel säästliku majandustegevuse elavdamiseks.

Põllumajandus ja maettevõtlus

- Põllumajandustootmise konkurentsivõime tõstmiseks peame oluliseks alates EL uuest finantsperioodist toetuste ühtlustamist vanade ja uute liikmesriikide vahel. Toetame põllumajandustoetuste maksmist Euroopa Liiduga kokkulepitud maksimummäärades ja tootmispiirangute, sealhulgas piima tootmiskvootide ja maa tootmisest väljajätmise kohustuse, kaotamist ning riigiabi maksmist ühistel alustel.
- Langetame alates 2013. aastast toiduainete käibemaksu 5%ni, mis jätab põllumajandustootjate käibesse lisaraha.
- Loomme täiendavaid võimalusi väikeettevõtete ja füüsilisest isikust ettevõtjate konkurentsivõime tõstmiseks, kõrvaldades seadusandlikud kitsaskohad nende tegevuselt.
- Toetame Eesti toidu ja kohalike piirkondlike toitumise programme, mis toetavad sisetarbimise suurendamist ja kohalikku eripära.
- Langetame põllumajandusliku diiselmootori aktsiisimaksimummäära Euroopa Liidu keskmisele tasemele.
- Loomme riigi ja põllumeeste koostöös põllumajanduse saagikahjude korvamise tarvis vabatahtliku kindlustussüsteemi.
- Kaardistame Eesti bioenergia ressursid nende efektiivsema kasutamise huvides ja eesmärgiga võtta seni kasutamata põllumaad uuesti käibesse. Toetame bioenergia tootmist Euroopa tõukefondide kaasabil.
- Väärtustame keskkonnasõbralikke majandamisviise ja suurendame tõukefondide meetmete abil mahetootjate motivatsiooni toota turule rohkem kaubatoodangut.
- Suuname lepingulise koostöö põllumajandusministeeriumi ja põllumajanduslike õppe- ja teadusasutuste vahel praktilisele alusele.
- Viime lõpuni maareformi.

Ühistegevus

- Toetame põllumajandustootjate jätkusuutlikku ühistegevust läbi riigieelarve ja maaelu tõukefondi, kõrvaldame euroopalikke traditsioone arvestades seadusandlikud kitsaskohad nende tegevuselt.
- Maaelu tõukefondi kaasabil toetame süsteemselt väiketootjate piirkondlikku ühistegevust oma toodangu (käsitöötooted, kvaliteetne kohalik toit, tarbekaubad) otseturustamiseks.

- Loome seadusandliku baasi ja toetame rahaliselt laenu-hoiuühistute teket ja nende koondumist Ühistupangaks.

Kalandus

- Koondame kalanduse valdkonna põllumajandusministeeriumi haldusalasse.
- Koostöös huvigruppidega töötame välja meetmete süsteemi kalanduse praegusest kriisist väljatoomiseks, toetades nii kalurite tegevuse mitmekesistamist, esmast kala ümbertöötlemist kui ka ühise turustamise arendamist.
- Toetame Euroopa kalanduse tõukefondi meetmete toel kalanduse, turismi, kohaliku toiduainetööstuse ning toitlustuse koostööd rannikupiirkondades.
- Toetame Euroopa tõukefondi toel vesiviljeluse võimaluste maksimaalset kasutamist Eestis.

Energeetika

Tänane olukord

Energeetika on üks Eesti strateegilise julgeoleku tagamise võtmevaldkondi. Oleme jätkuvalt üks Euroopa Liidu kõige enam energiat raiskav riik, ehkki energia kokkuhoiumeetmeid saaks edukalt rakendada nii energia muundamisel, ülekandel kui ka lõpptarbimisel. Toetudes valdavalt põlevkivienergeetikale on Eesti ühe loodustsaastavaima energeetikasektoriga maid Euroopas. Tänapäevane energiapoliitika ei ole suutnud terviklikult läheneda energiasectori väljakutsetele ja kasutamata on jäetud sektori võimalused riigi majandusarengu toetamiseks.

Visioon

Eesti kodud on soojad ja energiasäästlikud. Asjatundlik energiapoliitika kindlustab Eestis tarbijasõbraliku elektrihinna, puhta elukeskkonna, annab panuse majanduskasvu, tagab mõistlikud investimisotsused ning energeetilise julgeoleku. Energia kokkuhoidmine on tarbijale lihtne ja odav. Eesti on esirinnas info- ja kommunikatsioonitehnoloogiliste uuenduste rakendamises energeetikas ja ekspordib uudseid lahendusi ka teistesse riikidesse. Transpordis kasutatakse säästlikumaid liiklusvahendeid ning on loodud eeldused elektrisõidukite laialdasemaks kasutamiseks.

Meetmed

- Teeme konkurentsiametile ülesandeks kaitsta tarbijate õigusi energiaturul ja rakendada iseseisvalt tarbijaid soosivaid meetmeid.
- Töötame välja tegevuskava tagamaks kõikidele elanikele energiateenused minimaalses ulatuses. Vähendamaks puudustkannatavate elanike kulutusi energiateenustele, suuname neile energiasäästumeetmete programmi.
- Tõstame energia tarbimise vähendamise ning säästliku kasutamise energiapoliitika keskmesse. Suuname igal aastal energiasäästu vähemalt 75 miljonit eurot (ca 1,2 miljardit krooni). Peame vajalikuks tõsta elanike teadlikkust energiasäästlikust tarbimisest.

- Olemasolevate hoonete energiasäästlikumaks muutmiseks näeme ette pikaajalisi mõõdetavaid eesmärke, poliitikameetmeid ja rahastamist.
- Kehtestame avaliku raha eest ehitatavatele objektidele energiatõhususe miinimumnõuded ja energiatõhususe kriteeriumid riigihanke pakkumismenetlustes.
- Kaasame energiatootjad energia kokkuhoidmisse, kehtestades suurematele energiatootjatele iga-aastase kohustuse säästa energiat riigi poolt sätestatud ulatuses.
- Teeme tarbijale energia säästmise lihtsamaks ja odavamaks. Selleks loome õigusliku raamistiku energiateenusettevõtete turu tekkeks, kus ettevõtted võtavad enda kanda projektide rahastamise ning kokkuhoiumeetmete elluviimise, saades tulu energiasäästust, võimaldades sellega hoonete suuremahulist energia kokkuhoidu.
- Läheme järk-järgult üle taastuveneergetikale, seades elektri- ja soojatootmises pikaajaliseks sihiks täielikult taastuvate allikate kasutamise. Toetame uute tehnoloogiate rakendamist väikeenergeetikas ja hajusat energiatootmist, mille kohaselt energiatootmine toimub tarbijale võimalikult lähedal.
- Taastuvenergia arendusest peavad saama kasu kohalikud elanikud, kelle maale arendus rajatakse või keda arenduse negatiivne keskkonnamõju otseselt riivab. Samuti reguleerime täpsemalt lubatud tervisemõju seadusandlikul tasandil.
- Hoiame kokku tarbijate raha. Selleks muudame uute taastuvenergiaarenduse toetusi selliselt, et turul elektrihinna suurenedes vähenevad toetused. Toetame ainult kohalikel taastuvatel kütustel põhinevaid ja energiapõhiseid suurendavaid arendusprogramme. Loomme ettevõtjatele investeerimiseks kindlustunde, mis vastaks ühelt poolt riigi pikaajalistele eesmärkidele, ent oleks teisalt vastavuses tarbijate õigustega.
- Arendame välja taastuvenergia teadus- ning innovatsioonisüsteemi, mis loob aluse teadmistemahukale ekspordile.
- Toetame Euroopa Liidu ühtset energiaalast välis- ja julgeolekupoliitikat ning ühehäälsed kõnelusi energiatootvate ja tarnivate riikidega.
- Me ei vastusta ideoloogilistel põhjustel ühegi energialiigi arendamist. Seni, kuni põhimõttelised küsimused jaama tegeliku vajaduse, tuumajäätmete ladestamise, jaama ohutuse ja riski osas on vastuseta, ei toeta SDE tuumajaama rajamist.
- Piirame põlevkivi kaevandamise mahtu 15 miljoni tonnini aastas ja vähendame põlevkivisektori negatiivset keskkonnamõju.
- Algatame energiasektori Tiigrihüppeprogrammi, mille esimeses osas viime 2015. aastaks lõpule info- ja kommunikatsioonitehnoloogiliste uuenduste rakendamise kogu põhi- ja jaotusvõrkude ulatuses ning teises osas tarkade mõõturiite paigaldamise kõikides kodumajapidamistes ja ettevõtetes.
- Alustame koostöös erasektoriga jõuliselt elektrisõidukite arenguks vajaliku taristu rajamist ning loome sektori arenguks vajalikud tingimused.

Keskkond

Tänane olukord

Eesti liitumine Euroopa Liiduga on karmistanud keskkonnakaitse alaseid nõudeid. Suureneb olmejäätmete maht, kuid samal ajal tegeletakse rohkem ka jäätmete sorteerimise ja taaskasutamisega. Teiste maakasutusviisidega võrreldes on metsandusliku maakasutuse

konkurentsivõime nõrgenev, on oht, et metsamaa pindala väheneb tulevikus. Täheldatav on ulukite arvukuse mõõdukas kasv metsades, mistõttu on suurenenud ka nende tekitatud metsakahjustuste hulk. Majanduse arengust ning heaolu kasvust tingituna on suurenenud energiatarbimine, samuti õhusaaste ja mürareostuse tase üha kasvava autode arvu, transiitvedude hulga suurenemise ning tööstussektori laienemise tagajärjel.

Visioon

Eesti on mitmekesise ja hästi säilinud looduskeskkonnaga riik. Meil on palju kaitsealasid, põlde ja metsi, mida on inimese kohta rohkem kui enamikes Euroopa riikides. Eestis hoitakse ja kasutatakse säästlikult maad, metsa, õhku, magevett, merd ning kalavarusid. Eesti keskkonnakaitsealane tegevus lähtub rahvusvaheliselt tunnustatud seisukohtadest, arvestab meie ajaloolisi traditsioone ning sotsiaalset ja majanduslikku olukorda. Loodusliku mitmekesisuse ja kvaliteetse elukeskkonna säilitamise nimel teevad riik, uurimis- ja teadusasutused, ettevõtted ning kodanikuühendused pidevat koostööd.

Meetmed

Keskkonna- ja looduskaitse

- Toetame keskkonnasäästlike lahenduste ning tehnoloogiate eelistamist riigihangetel.
- Toetame keskkonnasõbralike tehnoloogiate ja toodete väljatöötamist ja laialdast levikut. Selleks on lisaks keskkonnateadlikkuse kasvule vajalik toetavate maksusoodustustega tõsta ka üksikisikute ja ettevõtjate majanduslikku huvi.
- Toetame ühiskondlikke liikumisi, mille eesmärgiks on kaasata võimalikult palju inimesi loodust hoidma. Kaasame kaitsealadel elavad inimesed loodushoiualasesse tegevusse ja rakendame nende teadmised, kogemused ja oskused rahvuslike loodusväärtuste hoidmisel. Toetame looduskaitse usaldusmeeste võrgustiku loomist.
- Tõhustame keskkonnanormide täitmise kontrolli sadamates, raudteejaamades ja ladudes, vältimaks ohtlike ainete käitlemisest ja ladustamisest tekkivat ohtu.
- Kõige keskkonnasäästlikum ühistranspordiliik on raudteetransport. Selle eelisarendamiseks tuleb säilitada raudtee infrastruktuur riigi omanduses, kasutada Euroopa Liidu toetusi olemasoleva raudteevõrgu renoveerimiseks ja uute trasside väljaehitamiseks.
- Ühistranspordil põhineva reisijateveo kõrval peame teiseks eelistatumaks transpordiliigiks kergliiklust. Seetõttu käivitame kergliikluse arengukava koostamise ning loome tegevuskava kergliikluse soodustamiseks.

Säästlik ehitus

- Euroopa Liit on võtnud endale kohustuse vähendada kasvuhoonegaase 2020. aastaks 25-40% ja 2050. aastaks vähemalt 80% võrreldes 1990. aastaga. Eesti elamufond on aga vananenud ja kehva kvaliteediga. Soodustame kvaliteetse elamufondi tekkimist, et seeläbi tõhustada majanduskasvu, suurendada tööhõivet ja vähendada õhku paiskuvat CO₂ hulka. Väga madala energiatarbega elamud ja passiivmajad võimaldavad inimestele taskukohasemat elu ja tõstavad elatustaset.

- Loome tulumaksusoodustuse (üks tulumaksuvaba miinimum) passiivmajade ja madala energiatarbega majade või korterite omanikele kümne aasta jooksul peale eluhoone valmimist.
- Töötame välja toetuste süsteemi passiivmajade ja madala energiatarbega majade projekteerimiseks ja ehitusjärelvalveks.

Jäätmemajandus

- Katame Eesti jäätmejaamade võrgustikuga, et pakkuda jäätmejaama teenust ka maapiirkondades. Loome praegusele 70le lisaks 50 uut jäätmejaama.
- Toetame olmejäätmete tekkekohal liigitikogumise arendamist ja viime taaskasutuse osakaalu 70%ni jäätmetest.
- Tõhustame orgaaniliste jäätmete kogumist ja kompostimist tiheasustusega elumualadel eesmärgiga kompostida vähemalt 30% orgaanilistest jäätmetest.
- Jätkame linnade ja alevite reovee puhastusseadmete rajamist ning renoveerimist.

Keskkonnaohutus Läänemerel

- Loome tõrjefondi keskkonnareostuse tõrjumise võimekuse suurendamiseks.
- Süvendame rahvusvahelist keskkonnavalast koostööd kõigi Läänemere riikidega, et luua kogu Läänemerd kattev kontrollisüsteem, mille kaudu oleks võimalik kontrollida laevadel olevate jäätmete olemasolu ja reguleerida nende üleandmist sadamates.
- Toetame tõrjearustuse kohustusliku miinimumi kehtestamist kõigile Läänemere riikidele koos kokkuleppega tõrjevahendite otstarbekaks paigutamiseks kõigisse olulisematesse sadamatesse.
- Taotleme rahvusvahelist kokkulepet naftalootsi teenistuse sisseviimiseks Läänemerel.
- Taotleme operatiivse ilma-mere-mudeli rahastamist ning rakendamist süüdlaste tabamiseks ning tõrje- ja päästetööde juhtimiseks.

Metsandus

- Metsanduse elavdamiseks (metsakasvatuse ja raieaktiivsuse hoogustamiseks) muudame metsamaa maksustamise korda ja seome metsamaa maksu metsa vanusega. Noorem mets peab olema madalamalt ja raieküps mets ning raiesmik kõrgemalt maksustatud.
- Toetame ühistegevuse arendamist, et suurendada erametsaomanike konkurentsivõimet.
- Muudame tulumaksuseadust, võimaldades füüsilisest isikust metsaomanikel müüa tulumaksuvabalt oma metsast saadud metsamaterjali 3836 euro (ca 60 000 krooni) ulatuses aastas.
- Toetame põlise riigimetsa jäämist riigile.
- Toetame kaitseala valitsejale suuremate volituste andmist metsamajanduslike tööde planeerimisel.
- Suurendame valgustus- ja harvendusraiate (kuni 30-aastates puistutes) toetuse maksmist Erametsakeskuse kaudu, et pakkuda tulevikus metsatööstusele kvaliteetsemat tooret.

Jahindus

Kõige olulisem on tagada jahinduse korraldamisel tasakaal kolmnurgas: maaomanik-jahimees-riik, kus igal osapoolel on oma õigused, vastutus ja kohustused. Ilma seda lähtekohta võtmata ei ole võimalik leida toimivat mudelit ka võimalikeks tulevasteks jahindusalasteks muutusteks. Avalik huvi jahinduse korraldamisel on ulukite asurkondade elujõulisuse säilitamine üle põlvkondade.

- Seisame selle eest, et jahipidamine kui harrastus jääks ka edaspidi kättesaadavaks kõigile asjast huvitatuile, sõltumata sissetulekust ja ühiskondlikust positsioonist. Oleme seisukohal, et riik peaks ka tulevikus võtma jahinduses eelkõige jahinduspoliitika kujundaja ja järelvalvaja rolli, delegeerides osa kohustustest Eesti Jahimeeste Seltsile.
- Seisame suurte jahipiirkondade säilitamise eest, arvestades, et jahinduse korraldamise aluseks on uluk ning minimaalseks jahipiirkonna suuruseks säiliks 5000 ha ühes ringpiiris.
- Riik peab jätkuvalt panustama jahindusse sh Ulukite põhjustatud kahjude kompenseerimisse.
- Toetame põhimõtet, et RMK ei kehtesta täiendavat maksukoormust jahindusorganisatsioonidele.
- Toetame maaomanike kaasamist jahindustegevuse kavandamisse.

Sisejulgeolek

Tänane olukord

Eestil ei ole täna ühtset ja valdkonda tervikuna katvat sisejulgeolekupoliitikat. Sisejulgeolek on killustatud erinevate ametkondade ja ministeeriumide vahel. Nii politsei- ja piirivalveamet, päästeteenistus kui vanglasüsteem vaevlevad rahapuuduses ja sellest tulenevalt on nõrgenenud ka nende ametkondade personalipoliitika. Päästeteenistujate arv on vähenenud kriitilise piirini, mistõttu on pikenenud reageerimisaeg, eriti maapiirkondades. Sisejulgeoleku valdkonnas konkurentsivõimelise palga vähendamine, koondamisoht ja investeringute silmnähtav vähenemine suurendab julgeolekuriske. Varjatud kuritegevuse nagu narkokuritegevuse ja korrupsioonijuhtumite absoluutarvu vähenemine on märgiks vähenenud suutlikkusest kuritegevuse nähtamatu varjupoolega aktiivselt tegeleda. Taas tõusnud tule- ja uppumissurmade arv annab tunnistust politsei- ja päästeasutuste alarahastamisest ja sellega kaasnevast elanikkonna turvalisuse vähenemisest. Ühinemine Schengeni õigusruumiga on küll lihtsustanud Euroopas liikumist, kuid samas suurendanud survet meie riigipiirile väljastpoolt. Eesti on muutumas põgenike transiitmaast sihtriigiks.

Visioon

Vähendame õnnetustes hukkunute arvu vähemalt neljandiku võrra, tõhustades kõigi sisejulgeolekuga tegelevate asutuste, era- ja kolmanda sektori koostööd.

Meetmed

- Taastame riigi sisejulgeoleku eelarve ja investeeringud kolme aastaga 2008. aasta tasemel.
- Peatame personali vähendamise politsei- ja piirivalveametis, päästeteenistustes ja vanglasüsteemis, tagame sotsiaalsete tagatiste (sh pensionite) jätkusuutlikkuse, konkurentsivõimelise palga, lõpetame sunnitud puhkusepäevade- ja töötundide väljavõtmise ja väärtustame nimetatud elukutseid.
- Toetame kogukonnakeskse politsei ideed. Vaatame üle senised konstaabliteenistuse tööpõhimõtted ja -koormuse ning seotuse abipolitseinike kaasamise võimaluste ja kogukondlike valveorganisatsioonidega. Toome konstaabliteenistuse rahva juurde tagasi ja taasavame elanikkonna teenindamiseks vajalikud teeninduspunktid nii linnas kui maal.
- Lihtsustamaks inimeste suhtlemist politseiga, varustame politseisõidukid tänapäevaste side- ja infotehnoloogiliste vahenditega ning teeme e-politsei kättesaadavaks igale konstaablile. Loomes tingimused operatiivteenistuste kohalolekuks kõigis maapiirkondades. Politsei- ja päästeamet peab olema suuteline leidma tee igasse tallu ja iga abivajava inimeseni.
- Kehtestame nulltolerantsi korruptsioonile kõigis riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutustes.
- Uuendame päästeteenistuse masinaparki ning vabatahtlike päästekomandode ja päästjate varustust.
- Viime lõpuni politsei- ja piirivalveameti ning päästeteenistuse vajalike ruumide ja rajatiste renoveerimise, võttes prioriteediks Kirde-Eesti ja teiste kaugemate maapiirkondade objektid.
- Toetame igakülgset Haagi tegevuskava rakendamist ja Euroopa Liidu liikmesriikide vahelist tegevuse ühtlustamist justiits- ja siseküsimustes. Erilist tähelepanu pöörame politsei- ja õigussüsteemile, samuti piiriületamise, immigratsiooni ja varjupaikadega seotud küsimustele.
- Tööorjuse, prostitutsiooni vahendamise ja muu inimkaubandusega seotud ekspluateerimise tõhusamaks uurimiseks ja ennetamiseks võtame hiljemalt 2012. aastal vastu inimkaubanduse vastase seaduse. Organiseeritud ja professionaalse kuritegevusega võitlemiseks arendame eelisjärjekorras välja nendele kuriteoliikidele spetsialiseerunud üleriigilise kriminaalpolitsei.
- Töötame välja tõhusa rehabilitatsioonisüsteemi ohvrite abistamiseks. Koostame tegevuskava ühiskonda pikaajaliselt traumeerivate ja varjatud kuriteoliikidega võitlemiseks. Pöörame erilist tähelepanu selliste kuriteoliikide ennetamisele ja tõkestamisele nagu lastevastased- ja lähisuhtekuriteod (pervägivald), vihkamiskuriteod, inimkaubandus ja prostitutsioon.

Kaitsepoliitika

Tänane olukord

Viimaste aastate jooksul on Eesti kiirelt liikunud ajateenistuse ja kutselise armee segastruktuuri suunas, mis tähendab ajateenijate ettevalmistamist reservarmee tarbeks ning kutseliste väeüksuste ettevalmistamist esmase kaitsevõime tagamiseks ja aktiivseks osalemiseks välismissioonidel. Eesti enesekaitsevõime rajaneb nii esmase kaitsevõime

tagamisel kui meie liitlaste tahtel meid aidata ja toetada. Sellise arengu jätkumine eeldab tulevikku suunatud ja selge visiooniga riigikaitsepoliitikat ning selle rahastamist.

Visioon

Tagame kaitseväge jätkusuutliku struktuuri ja korralduse, mis teenib Eesti riigi kaitsehuve ja on korraldatud meie vajadusi regiooni ja maailma julgeolekukontekstis rahuldaval moel. Eesti peab säilitama võimekuse valmistada ajateenistuse ja Kaitseliidu baasil ette reserviste ja tagama piisavalt professionaalse ettevalmistuse nii Eesti välismissiooniüksustele, Eestis paiknevatele kaitsevägeüksustele kui ka ohvitseride rahvuslikule kaadrile. Meie põhiline eesmärk on riigi esmase kaitsevõime tagamine ja vastuvõtva riigi funktsioonide täitmine NATO lepingu artikli 5 rakendamisel.

Meetmed

- Seisame kindlalt selle eest, et NATO kui transatlantiline sõjaline liit jääks esimeseks valikuks mistahes sõjalise operatsiooni planeerimisel ja läbiviimisel, kus on kaalul nii Euroopa kui Põhja-Ameerika julgeolekuhuvid.
- Oleme vastu sõjaliste võimekuste, sh sõjalise planeerimise võimekuste dubleerimisele NATOs ja Euroopa Liidus.
- Osaleme aktiivselt NATO kiirreageerimisjõudude ja Euroopa Kiirreageerimisüksuste väljaarendamisel. Tagame Eesti aktiivse osalemise Põhjamaade lahingugrupis.
- Toetame vabatahtlikult ajateenistusse astuvate noorte arvu kasvu ja tõstame kaitseväelaste haridustaset, luues selleks riikliku motivatsioonisüsteemi (õppelaenusoodustused, riiklikud õppekohad kõrgkoolides jms). Suurendame positiivset hoiakut ajateenistuse suhtes, tagades riigikaitseõpetuse läbimise võimaluse igale gümnaasiumi ja kutseõppeasutuse õpilasele.
- Töötame välja ja võtame vastu välismissioonide veteranide staatust ja sotsiaalset kaitset reguleeriva seaduse. Toetame veteranide ja nende tugiühenduste loomist ja tegevust.
- Jätkame aktiivset osalemist rahvusvahelises sõjalises koostöös nii ÜRO, NATO, Euroopa Liidu kui ka rahvusvaheliste koalitsioonide poolt juhitud rahu- ja julgeolekuoperatsioonides.
- Meie kaitseväge tase peab olema selline, et 10% kaitseväelastest saaks pidevalt olla välismissioonidel.
- Osaleme Euroopa Kaitseagentuuri töös ning toetame süvendatud koostööd Euroopa Liidu riikide vahel kaitsetööstuse ja tehnoloogia arendamise valdkonnas.
- Arendame Kaitseliidu kui vabatahtlikkusel põhineva riigikaitseorganisatsiooni võimekust siseriiklike ülesannete täitmiseks ja välismissioonidel osalemiseks.

Välispoliitika

Tänane olukord

Eesti on lisaks liikmestaatusele Euroopa Liidus ja NATOs saanud ka Schengeni viisaruumi ning OECD liikmeks ja ühinenud eurotsooniga. Siiski tuleb senisest enam pingutada, et osaleda sisulisemalt ja suutlikumalt nii Euroopa Liidus kui ka teistes rahvusvahelistes

organisatsioonides, rakendada Eesti välisesindused senisest tõhusamalt ekspordi toetamise välisurgudel ning luua konstruktiivsed ja heanaaberlikud suhted Venemaaga.

Visioon

Välispoliitika aitab kindlustada Eesti julgeolekut, majanduslikku ja sotsiaalset arengut ning aitab kaasa inim- ja kodanike põhiõiguste, demokraatia, õigusriigi ning pressivabaduse toetamisele nii Eesti lähiümbruses kui kogu maailmas. Eesti osaleb proaktiivselt rahvusvahelistes ühendustes ja organisatsioonides ning meil on piisavalt informatsiooni ja väljakujunenud võimekus neis teiste riikidega võrdväärse kaasa rääkida. Olulisemates välispoliitika küsimustes valitseb võimalikult suur siseriiklik üksmeel.

Meetmed

- Arendame konstruktiivseid suhteid Venemaaga ning astume samme Eesti-Vene piirilepingu mõlemapoolseks ratifitseerimiseks ja jõustamiseks välisministrite poolt 2007. aastal parafeeritud kujul.
- Arendame tihedat koostööd Läänemere riikidega regionaalselt olulistest valdkondades (keskkond, energeetika ja infrastruktuurid, transport, julgeolek jms). Taotleme Eesti kui Balti regiooni arengueduri positsiooni kindlustamist.
- Rakendame Eesti välisesindused ekspordi toetamise välisurgudel. Korrastame välisesinduste võrku, et see vastaks Eesti vajadustele, parandades diplomaatide ettevalmistust ning suurendades vajadusel majandusdiplomaatide ja ekspertide arvu.
- Osaleme aktiivselt Euroopa Liidu ühiste poliitikate väljatöötamisel valdkondades, mis on otseselt seotud riigi julgeolekuga ja mida on vaja ellu viia riikideülel tasandil (immigratsioonipoliitika, energiajulgeolek jms).
- Peame oluliseks ametnikkonna erialasesse täiendkoolitusse panustamist, et parandada Eesti võimekust sisuliselt osaleda Euroopa Liidu otsustusprotsesside varajastel etappidel.
- Muudame Euroopa Liidu tõhusamaks ja arusaadavamaks, aidates ellu viia Lissaboni lepingut, kus meie huvi on eriliselt panustada ühtse EL välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP) ning Euroopa julgeoleku- ja kaitsepoliitika (EJKP) vallas.
- Toetame igakülgset EL sise- ja justiitsvaldkonna IT Agentuuri loomist Eestis.
- Toetame aktiivselt Euroopa Liidu edasist laienemist ja abistame Euroopa Liiduga lõimuvaid riike – Horvaatiat, Islandit, Montenegrot, Makedooniat ja Türgit - reformide elluviimisel. Toetame lahenduste leidmist teiste Lääne-Balkani riikide (Bosnia ja Hertsegoviina, Serbia, Albaania ja Kosovo) lõimimiseks Euroopasse.
- Toetame Ukrainat, Moldovat ja Gruusiat reformide läbiviimisel ning demokraatia tugevdamisel läbi kahepoolsete arengukoostöö projektide ja Euroopa Liidu idapartnerluse.
- Toetame Ukraina ja Gruusia ning Lääne-Balkani riikide reforme, mis on suunatud NATO standardite saavutamisele. Toetame Makedoonia liitumist NATOga.
- Osaleme lahenduste otsimisel Euroopa Liidu lähinaabruse külmutatud konfliktidele (Mägi-Karabahhia, Transnistria, Abhaasia, Lõuna-Osseetia).
- Tähtsustame kahepoolseid lähedasi suhteid Ameerika Ühendriikidega ja seisame tugevate ja konstruktiivsete transatlantiliste suhete eest.
- Toetame Euroopa Liidu aktiivset dialoogi idapartnerluse riikidega, et jõuda nendega viisavabaduseni. Toetame lepingulise baasi arendamist Euroopa Liidu ja Venemaa

vahel eesmärgiga lihtsustada kodanike liikumist ja jõuda Euroopa Liidu ja Venemaa viisavabadusleppeni.

- Arendame aktiivselt välja Eesti rahvusliku kompetentsi meist geograafiliselt kaugete, ent välis- ja julgeolekupoliitiliselt oluliste regioonide tundmisel (Lähis-Ida, Hiina, India jt).